

BESLUT
2024-10-16

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 14 maj 2024

Saken

Omställningsstudiestöd;
etableringsvillkor

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte, den 1 oktober 2023, om omställningsstudiestöd för kompletterande utbildning för personer med utländsk psykologexamen under perioden 15 januari 2024 – 19 januari 2025.

CSN begärde kompletterande uppgifter från NN avseende frågan om hon har haft tillräckliga arbetsinkomster under fler än de 57 månader som CSN funnit vid uppgiftslämnande från Skatteverket.

NN kompletterade ärendet med ett flertal bilagor i form av bland annat arbetsintyg, anställningskontrakt samt uppgifter om doktorsexamen då hon har studerat och arbetat som doktorand vid Lancaster University från 1 juni 2012 – 5 december 2022.

CSN avslog ansökan med följande motivering. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till bedömer CSN att NN bara har uppfyllt villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden under 57 månader under de senaste 14 åren. De 14 åren räknas i hennes fall från dagen innan ansökan kom in till CSN. För att få omställningsstudiestöd måste hon ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad under minst 96 månader de senaste 14 åren för att anses vara etablerad på arbetsmarknaden. Det är också tillräckligt om hon haft arbetsinkomster om minst 25 procent av inkomstbasbelopp per månad, eller i vissa

fall minst tre inkomstbasbelopp per år. Vissa typer av ersättningar kan jämföras med arbete men får då räknas med i högst 24 månader. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till har hon arbetat i tillräcklig omfattning, haft tillräckliga arbetsinkomster eller annan ersättning under färre än 96 månader de senaste 14 åren. NN har därför inte rätt till omställningsstudiestöd.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Då en doktorandtjänst räknas som arbete anser hon, tillsammans med sitt intyg för avslutad doktorsexamen, som hon bifogat tidigare, att hon uppfyller kravet om att ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad under minst 96 månader de senaste 14 åren. Hon bör därmed anses vara etablerad på arbetsmarknaden till den grad som krävs för att vara berättigad omställningsstudiestöd.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande och anförde bland annat följande. För att ha rätt till omställningsstudiestöd krävs det bland annat att den studerande ska ha förvärvat arbetat i genomsnitt 16 timmar per vecka i en kalendermånad alternativt haft en viss minsta inkomst av förvärvat arbete i sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år, enligt 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. Utifrån det underlag CSN har inhämtat från Skatteverket gör CSN bedömningen att NN sammanlagt uppnår 57 månader med tillräckligt arbetad tid alternativt tillräcklig inkomst. Hon påstår att arbetet som doktorand ska räknas med som arbetad tid. CSN kan konstatera att en doktorandanställning ska kunna ses som en anställning om det finns ett avlönat anställningsförhållande. Det ankommer den studerande att inkomma med underlag som tydligt visar att den arbetade tiden uppgår till minst 16 timmar i genomsnitt per vecka under en kalendermånad för att den ska kunna räknas med vid prövningen av arbetsvillkoret. CSN gör bedömningen att det befintliga underlaget i ärendet inte ger tillräckligt stöd för att den studerande har arbetat i sådan omfattning att ytterligare tid kan räknas med vid bedömningen. Således bedömer CSN att överklagandet ska avslås.

NN har beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande men har inte hörts av.

Nämnden gav därefter möjlighet till tilläggsyttrande från CSN:s rättsavdelning och CSN framförde därefter i huvudsak följande i ett yttrande. Förvärvat arbete i Storbritannien får tillgodoräknas som arbete i Sverige. För att arbete ska kunna medräknas som förvärvat arbete ska det, enligt CSN:s uppfattning, finnas ett anställningsförhållande och det ska utgå ersättning för det utförda arbetet. Ett anställningsbevis eller kontrakt är i regel tillräckligt för att visa att arbetsprestationer har utförts under någon annan ledning. Med inkomst räknas arbetsinkomster enligt 67 kap. 7 § inkomstskattelagen (1999:1229) (8 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd). Högskoleförordningen gäller för statliga lärosäten. En studerande som är antagen vid ett svenskt universitet och anställd som doktorand innehar en statlig anställning.

Av 5 kap. högskoleförordningen (1993:100) information från bl.a. Stockholms universitet framgår att studenten omfattas av Allmänna löne- och förmånsavtalet (ALFA). En studerande som är antagen men inte anställd av universitetet och finansierar sin utbildning genom studiemedel, stipendier eller liknande får räknas som student. Av 5 kap. högskoleförordningen (1993:100) framgår vidare följande. Vid en anställning som doktorand ska doktoranden främst ägna sig åt sin egen forskarutbildning. Anställningen ska vara på heltid om inte doktoranden själv begär att bli anställd på deltid. Som doktorandanställd föreligger rätt till föräldraledighet, tjänstledighet och sjukfrånvaro. Den lön som en anställd doktorand uppstår beskattas på sedvanligt sätt i inkomstslaget tjänst. Mot bakgrund av det ovan anförda anser CSN att, förutsatt att en studerande är antagen och *anställd* som doktorand, det vill säga uppstår lön, så ska doktorandanställningen anses vara förvärvsarbete. I det enskilda ärendet, vad gäller NN:s rätt till omställningsstudiestöd, kan följande anföras. CSN har utifrån tillgängliga inkomstuppgifter från Skatteverket samt av övrigt underlag i ärendet kunna konstatera att hon under 57 av de minst 96 månader under de senaste 14 åren uppfyller kravet på etablering. För att bedöma huruvida hennes doktorandtjänst ska kunna anses utgöra förvärvsarbete har CSN endast haft hennes intyg om avslutad doktorsexamen som underlag för bedömningen. Intyget är inte bärare av uppgifter kring eventuellt anställningsförhållande, lön eller omfattning av arbete. Av uppgifterna i intyget framgår vilka kurser och credits NN genomfört under perioden den 1 juni 2012 till och med den 5 december 2022. Vid dessa förhållanden kan hennes doktorandanställningen inte anses utgöra förvärvsarbete i Storbritannien som får tillgodoräknas som arbete i Sverige. Vid denna slutsats ska överklagandet avslås.

NN har beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s tilläggsyttrande men har inte hörts av.

Författningsbestämmelser

Av 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår följande.

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som

1. har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i
 - a) sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år som kan beräknas tidigast från och med det kalenderår då han eller hon fyllde 19 år, och
 - b) sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader, eller
2. Under kvalificeringstiderna som anges i 1 a och 1 b har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Med ramtid enligt första stycket avses de 14 år respektive 24 månader som närmast har föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten. För att förvärvsarbetet i första stycket 1 a ska få räknas ska det ha varit den studerandes huvudsyssla under kvalificeringstiden. Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

Av 6 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår att vid prövning av villkoren i 6 § första stycket 1 a och tredje stycket lagen om omställningsstudiestöd får tid då den studerande har fått föräldrapenningförmåner, graviditetspenning, närståendepenning, rehabiliteringspenning, sjukpenning och smittbärräddning enligt socialförsäkringsbalken samt dagersättning och dagpenning till totalförsvarspåliggande som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåliggande jämföras med förvärvsarbete under sammanlagt högst 24 månader. Detsamma gäller tid med motsvarande ersättningar i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz.

Av 8 § samma förordning framgår följande. Med inkomst av förvärvsarbete enligt 6 § första stycket 2 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd avses arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229). Inkomster under en kalendermånad om minst 25 procent av det inkomstbasbelopp som gäller under det år inkomsterna intjänats motsvarar arbete under en månad. Om det för ett kalenderår inte finns uppgifter om den sökande enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) i arbetsgivardeklarationer, ska i stället en inkomst om minst tre inkomstbasbelopp under kalenderåret motsvara arbete under tolv månader.

Inkomster från förvärvsarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), med undantag för Sverige, i Förenade kungariket och i Schweiz som motsvarar arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen får tillgodoräknas som inkomst i Sverige.

Av 9 § samma förordning framgår följande. För att förvärvsarbete ska anses ha varit den studerandes huvudsyssla under en kalendermånad enligt 6 § tredje stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd får den studerande inte under samma tid ha tagit emot studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd, eller under mer än halva månaden ha tagit emot omställningsstudiestöd enligt lagen om omställningsstudiestöd.

Överklagandenämndens bedömning

Frågan i ärendet är om NN uppfyller villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden i minst 96 månader under de senaste 14 åren.

Av förarbetena till 6 § till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 179) framgår bland annat följande.

”Omställningsstudiestödet bör kunna lämnas till den som behöver ställa om eller vidareutbilda sig under arbetslivet. Den som arbetar ska kunna studera på en utbildning som leder till att den studerandes kompetens uppdateras och kompletteras och ger den studerande en starkare ställning på arbetsmarknaden.

Omställningsstudiestödet bör därför kunna ges till den som är eller i närtid har varit etablerad på arbetsmarknaden. För att omställningsstudiestödet inte ska konkurrera med de ordinarie studiestöden behövs ett väl tilltaget krav på tid i arbetslivet. Det är

också viktigt för att styra stödet bort från förstagångsstuderande. Arbeta under 96 månader, eller 8 år, bedöms vara en väl tilltagen tidsrymd för att säkerställa en sådan arbetsmarknadsanknytning. Efter så lång tid i arbetslivet kan också många vara i behov av att utveckla, komplettera eller fördjupa sin tidigare utbildning eller att ställa om till en annan inriktning. Arbetet bör vidare ha bedrivits under i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under de kalendermånader som får räknas in i kvalificeringstiden om 96 månader.”

Vidare framgår bland annat följande (prop. 2021/22:176 s. 181). ”Regeringen utgår i likhet med promemorian från att sökanden ska ge in det underlag som behövs för att bedöma att etableringsvillkorets krav på arbetad tid är uppfyllt, och att detta kan göras på det sätt som är lämpligt. Det som ges in kan till exempel vara arbetsgivarintyg, anställningsbevis och inkomstuppgifter eller liknande. Det bör självklart krävas att myndigheten utifrån de lämnade uppgifterna kan beräkna den arbetade tiden.”

Vad gäller frågan om hur många månader som kan räknas som förvärvsarbete gör Överklagandenämnden bedömningen att en tjänst såsom den nu beskrivna kan anses vara förvärvsarbete under förutsättning att det finns ett anställningsförhållande och utgår ersättning i någon form. Det är dock den sökande som ska ge in det underlag som behövs för att bedöma att förvärvsarbete utförts och att etableringsvillkorets krav på arbetad tid är uppfyllt. NN har lämnat in vissa handlingar men i dessa anges inte att det varit fråga om en anställning, omfattningen av arbetet eller ersättningen för en sådan anställning.

Den av CSN uträknade prövningen på godkända månader, som utgör sammanlagt 57 månader av kravet på 96 månader under de senaste 14 åren, bedöms därmed vara korrekt.

NN har därmed, utifrån det underlag som finns i ärendet, inte visat att hon arbetat i tillräcklig omfattning, haft tillräckliga inkomster från förvärvsarbete eller annan ersättning som kan jämföras med förvärvsarbete i Sverige eller från ett land inom EES, Förenade kungariket eller Schweiz under minst 96 månader under de senaste 14 åren. NN uppfyller således inte etableringsvillkoret och har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Ulrika Hellgren

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Colin Andersson, Olof Edling, Gunilla Lavås, Jessica Levin, Helena Söderberg och Jenny Twana

Föredragande: Ulrika Hellgren

Kopia CSN och CSN:s Rättsavdelning